

ლიცენზირებული საშუალო

საშუალოს მშენებელი კალიბრის გაზეტი „საშუალოს მოამბის“ ღამათემა
№9, 26 სექტემბერი, ორშაბათი, 2016 წელი

ეთნოგრაფიული კოლექციები საშუალოს მუზეუმში

ვაგრობელებზე რუბრიკას **„ექსპონატები
ლაპარაკობენ“**. ამჟამად ვესაუბრებით საშუალოს
მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის ეთნოგრაფიული
კოლექციის მრეველს - ქალბატონ **ვერიკო
გაჩეჩილაძეს**.

- ქალბატონო ვერიკო, რას მოიწვევს თქვე- ნი საქმიანობა და, ზოგადად, ეთნოგრაფია?

- ეთნოგრაფია ბერძნული სიტყვაა და
„ხალხის აღწერა“ ნიშნავს. ახუ ეთნოგრა-
ფია სწავლობს ხალხის მატერიალურ და სო-
ციალურ კულტურას, იმ ფასეულობებს, რა-
რადამიანმა თავისი არსებობის მანძილზე შე-
ქმნა და თაობიდან თაობას გადასწავს. მუზეუმში
კი არის სამეცნიერო-კვლევითი და სამეცნიერ-
რო-საგანმანათლებლო დანიშნულებები. ეს ორი
ფუნქცია ორგანიზაციას არის ერთმანეთთან და-
კავშირებული მუზეუმის მუშაობაში, რომელიც
თავის მეცნიერულ-საგანმანათლებლო ამო-
რჩევებს ახორციელებს ნივთიერი, დოკუმენტუ-
რი, ილუსტრირებული და სხვა სახის მასალის
სამუშაოებით.

საშუალოს მხარეთმცოდნეობის მუზეუმ-
ში 1980 წლიდან ვმუშაობ და მუზეუმის
ფონდში დარჩული ეთნოგრაფიული კოლექ-
ციის დაცვა, აღწერა და მეცნიერულად და-
მუშავება მევალებს. მუზეუმის ფონდში დარჩუ-
ლია ეთნოგრაფიული კოლექციის 878 ნიმუში,
რომელიც მოიწვევს ჩვენი რეგიონის მოსახ-
ლეობის ყოფისა და კულტურის ამსახველ
ნივთებს და რომელიც მოპოვებულია რო-
გორც ეთნოგრაფიული ექსპედიციის მიერ, ისე
შემთხვევით მოპოვებული და მუზეუმის მიერ
შესყიდული თუ შემოწმებული ექსპონატებით.
ესენია: სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებისა
და საბრძოლო იარაღები, საოჯახო ნივთები,
ძვირფასეულობის კოლექცია, ეროვნული ჩარ-
მულობის ნიმუშები და სხვა.

- საინტერესო იქნება თითოეული მათგან- ის რაღაცეა თქვენი მიმოხილვა.

- დავიხსოვოთ **სასოფლო-სამეურნეო და საო-
მარი იარაღები**. საშუალოს რეგიონი ხელსაყრე-
ლი გეოგრაფიული მდებარეობითა და ბუნებრივი
გარემოთი გამოირჩეოდა, რაჯ კარგ პირობებს
იძლეოდა მინათმომქმედების განვითარებისათვის.
ამიტომ, ჩვენთან დარჩული ეთნოგრაფიული კო-
ლექცია, ძირითადად, რეგიონში მოძიებული სასო-
ფლო-სამეურნეო დანიშნულების ისეთ იარაღებს
მოიწვევს, როგორცაა მინის საფხველი იარაღე-
ბი, გვიანი ფეოდალური ხანისა და XIX-XX
საუკუნეებში დამზადებული გუთნები, სახნისები,
კავები, კვერები, კოდეები, ფინლოები, არნაღე-
ბი, უღლები, ღვედები, ჭამბარები, ჩანახები და
სხვა. ეთნოგრაფი გიორგი ჩიჭია, „საქართვე-
ლოს ისტორიის ეთნოგრაფიული ატლასში“ სა-
შუალოს მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში დარჩული
ჩამოსაჯდომი (ბალიძიანი) უღლის შესახებ აღ-
ნიშნავს, რომელიც მებრისათვის მოხერხებული
დასაჯდომი იყო.

საბრძოლო აღჭურვილობის კოლექცია მო-
იწვევს რევ და წერხლსანროლო იარაღებს, ქარ-

თულ-კავკასიურ საბრძოლო აღჭურვილობას,
(ჭაჭვის პერანგი, ფარი, ხმალი-ხანჭალი, დამ-
ბაჩები), აგრეთვე, ვერხლით მოზარნაშეხულ
და მოსევადებულ ნივთებს.

მუზეუმის კოლექციაში დარჩულია რამდენიმე
ქართული, ირანული და დაღესტნური ნარ-
მოძალობის, **საყოფარხოვრებო დანიშნულების**
სპილენძისა და თიხების ჭურჭელი, (ორნა-
მენტით შემკული ლამპები, თასები, სინები,
ქვანები, სამოვრები, ლეკური თულისები და
თუნგები). ამ ტიპის ჭურჭელი საშუალო და
დაბალი ფენის მოსახლეობისთვის იყო გან-
კუთვნილი და მათი უძრავლეობა მოპოვებუ-
ლია სხვადასხვა რეგიონში. სპილენძის ჭურ-
ჭლის გვერდით თავს ინონებენ ხის გობები,
ვარიანი, ქრახები, რხილები, ჩანახები და
სხვა. აგრეთვე, მეთევზეობის ექსპონატები:
სათევზო ბადე, კოკოზა, ხახალი და სხვა.

საშუალო საქართველოს იმ ქალაქთა რიგებს
მიეკუთვნება, სადაც კარგად იყო განვითარებუ-
ლი ხელოსნობა, განსაკუთრებით ხის ნარმოე-
ბა, რასაც ხელს უწყობდა რაიონის მიმდებარე
ტყის ძვირფასი ჯიშის ხეების სიუხვე. ამან გა-
ნაპირობა რეგიონში არაერთი სახელოვანტყე-
ლი დურგლის არსებობა, რასაც ადასტურებს
მუზეუმში დარჩული, საოჯახო დანიშნულების
სადურგლო ნაკეთობები; ორნამენტებით გა-
ფორმებული, ტანსაცმლისა და ჭურჭლის კა-
რადები, მაგიდა, კომოდი, ტუშბოები და სხვა.

საშუალოს მუზეუმში მრავლად არის
მევენახეობის განვითარების ამსახვე-
ლი ექსპონატები: სახნახელი, ორშიმოე-
ბი, ქვევრები, ტიკები, ღოქები, ყანები,
ჭაჭვის სახნები ქვეები, გოდრები და სხვა.
ამის დასტურია XI საუკუნის შუა ხანებში,
ვასუშტი ბატონიშვილის სიტყვები: „აღის
რხის უკან არის სოფელი უნლოვი, მთაში.
აქ აკეთებენ ჭურსა ღვინისასა, კეთილსა,
ყოველთა უმჭობესა.“

მუზეუმის **მხატვრულ-დეკორატიული ნი-
მუშებიდან** აღსანიშნავია მრავალფეროვანი,
ორნამენტული კომპოზიციითა და ფერთა
ორიგინალური შეხამებით გამოირჩეული კა-
ვკასიური ტიპის ხალიჩები და ფარდაები.
ხალიჩები იქსოვებოდა როგორც ხელით, ასევე
საქსოვ დაზგაზე. ეთნოგრაფიულ ექსპონატი-
ში დარჩული გვაქვს XIX საუკუნის საქსოვი
დაზგარ, თავისივე სავარჯიშოთ. აქვეა საჩე-
ჩელი და თითისჭარები.

ფეხური ხელოვნების ნიმუშებიდან საყურადღე-
ბოა ექსპონატები ვერხლზე ჭედურობით: ქალისა
და მამაკარის ოქროთი მოსევადებული ვერხლის
სარტყელები და ბალოები.

თიხის ჭურჭლის მუზეუმის ექსპონატი-
ში ერთ-ერთი გამოკვეთილი ადგილი უკავია.
ესენია: თიხის ღოქები; ქილები; ქოთნები;
ჩაფები და სხვა. აქვეა მორგვი - თიხის
ჭურჭლის დასამზადებელი ხელსაწყო, რომ-
ლის გამოგონება იყო ტექნიკური პროგრე-
სი, რომელიც ხელოსანს საშუალებდა მისწავ,
ორივე ხელი ჭურჭლის ამოყვანა-ამუშავების-
ვის გამოყენებისა და თხელკედლიანი, ერთ-
გვაროვანი და სიმეტრიული თიხის ჭურჭელი
დამზადებინა.

- მართლაც, მრავალფეროვანი და საინტე- რესო საშუალო გაქვთ. ეთნოგრაფიის დანარ- ჩენ კოლექციებზე რას გვეტყვი?

- ყველა ეპოქაში ტანსაცმელი ხალხის
თვითმყოფლობის მახასიათებელს წარმოად-
გენდა. ეროვნულ ჩარმულობას განვითარე-
ბის ხანგრძლივი გზა აქვს განვლილი. ჩვენს
ეთნოგრაფიულ კოლექციაში დარჩულია ჩოხები,
ქალამნები, ხევსურული ტალავარი, ხურჯი-
ნი, ყაბალახი და სხვა. აღსანიშნავია ისიც,
რომ გვაქვს ქალისა და მამაკარის თით-
ბერის მასალისაგან დამზადებული საქორნიო
გვირგვინები, გვერდებზე ნიშნების სახეების,
თავზე კი ჭვრის გამოსახელებით.

დარჩული გვაქვს სხვადასხვა სახის სა-
რიტუალო დანიშნულების **საეკლესიო ნივთე-
ბი**: სასაკმევლე; ბრინჯაოს ზარი; 1709 წელს
დამზადებული, ე. წ. **„ვახტანგისული სახარება“**;
XIX საუკუნის მეორე ნახევარში გადანიშნული,
ძველი და ახალი აღთქმის ერთიანი კრებუ-
ლი; XX საუკუნის დასაწყისის ავგაროზები;
აგრეთვე, ხატების (სავარაუდოდ, XVIII-XIX
საუკუნეები) საინტერესო კოლექცია, რო-
მელიც განსაკუთრებით გამოირჩევა ზეთის
საღებავებით ხეზე შესრულებული მარხოვრის
ხატი, რომელსაც ზედაპირი ოქროს ფურცლით
აქვს შემკობილი. აღსანიშნავია XIX საუკუ-
ნის დასაწყისის ხატი „გარდამოხსნა“, რომ-
ლის ფრაგმენტი შესრულებულია ტილოზე,
ოქროსა და ვერხლის ძაფებით.

საშუალოს მუზეუმის ფონდი XIX-XX
საუკუნის **მუსიკალურ ინსტრუმენტებ-
სა**ც მოიწვევს. ნარმოდგენილია გარმონი,
ფანდური და დიპლომატი. ექსპონატი-
ში გამოტანილია გრამაფონი და პატეფონი,
რომლებიც გავრცელებული იყო XX ს-ის
დასაწყისში. ეს აპარატები მექანიკური
მონუმენტობით გადმოგვცემს ფირფიტაზე
ჩანერილ მგერებს.

თანამედროვე ეპოქაში, როდესაც ტე-
ქნოლოგიური პროგრესი და კულტურული
აღმავლობის ერაა, მსოფლიოში, არაერთ
პროგრესულად მოაზროვნე ადამიანს არ ავი-
წყდება, რომ ამ ყველაფერს მნიშვნელოვან
ხიზლს აძლევს და ზოდის სულიერება და
კულტურა, რაჯ მუზეუმების სიმრავლესა და
იქ არსებულ ექსპონატთა დარჩულობაში გა-
მოიხატება. და რაჯ, საზოგადოებაში სულიერ-ეს-
თეტიკური ღირებულებების ჩამოყალიბებას
უწყობს ხელს.

- დიდი მადლობა საინტერესო საუბრისათ-
ვის, წარმატებებს გისურვებთ.

P.S. ამ ყველაფრის მოსმენის შემდეგ,
გული სიამაყით ივსება და, უნებურად, აღ-
მოიხდება: **„რა განბი გვერნია, რა მხნე, რა
მდიდარი!“** ამ განბის მოვლა-პატრონობა თი-
თოეული ჩვენგანის უპირველესი ვალია.

ესაუბრა ევა ბაქრაძე

ღებოუჯი

გიგა ნიჭარიძე

გიგა ნიჭარიძე დაიბადა ხაშურში, 1986 წლის 25 ნოემბერს. სწავლობდა ხაშურის მე-7 საჯარო (ყოფილ რკინიგზის მე-4 საშუალო) სკოლაში. 2008 წელს დაამთავრა ზაფხულის სახელმწიფო საზღვაო აკადემია. 2010 წელს სწავლა გააგრძელა იტალიის ქალაქ რომში საპინერას უნივერსიტეტში, სამაგისტრო პროგრამით. ექვსი წელია, რეზიდენტია ამერიკის შეერთებულ შტატებში.

გთავაზობთ ნაწყვეტს გიგა ნიჭარიძის ნიგნიდან **„ოქნებთან ნანგრევებში“**, რომელიც ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის თემაზეა დაწერილი.

ფარემა

„ჩემი სიწოხლე ეკუთვნის ჩემს სამშობლოს, ხოლო ჩემი ღირსება მეკუთვნის მე!“

ჯარისკაცის ფილოსოფია

გონს სავადმყოფოში მოკვდი. თვალი რომ გავახილე, სანოლოთან დედაჩემი, სალომე, სოფო და ექიმები დავინახე. ნამოვინიე, მაგრამ სხეული არ დამემორჩილა. ეს იყო საზარელი ნამის მქასელი. გავარნობიერე, რომ წელს ქვემოთ მოვწყდი... ოღონდ გავიღიე და ვიკითხე - ჩემი იარაღი სადა არის-მეთქი? ექიმმა ინსტიქტურად მომანოდა. ელვის უსწრაფესად გადავტყენე და სამჯერ თავში ვისროლე, მაგრამ არ გავარდა. სიმწრით, თვალებიდან წრემლოები ნამომივიდა...

„ნუთუ, ასე ხეიბარი ღმერთსავე არ ვუწიდივარ?!“ ჩემებმა იარაღი გამომგლიჯეს.

ექიმებმა თქვეს, რომ ჩემი ფეხზე დაყენების არანაირი შანსი არ არსებობს. დედაჩემი კი ჭიუჭად ამბობს, რომ სახლი უნდა გაყიდოს და მიმპურნალოს, რაზედაც კატეგორიულად წინააღმდეგი ვარ და თავის მოკვლით ვიმუქრები.

სავადმყოფოში გავიგე, რომ სოხუმი და მთლიანად აფხაზეთი დაკარგულა! მოსახლეობა ალყაშია მოქრეული, ვინც „სამშვიდობის“ გამოაღწია, სვანეთის უღელტეხილით ნამოსულან, ვინც ვერ მოახერხა გამოსვლა, სამხრელი სიკვდილით დაუხოცვთ. გავრახე უარესი სისხლის კალოები სოხუმში გაუტყენავს მტერს. განსაკუთრებული სისატიკით სომხების „ზაგრაძიანის“ ზატალიონი გამოირჩეოდა იმდენად, რომ აფხაზეთზე კი გაკვირვებული ყოფილან მათით. ქალეშს, ზავშეშებს, მოხურებს, ვისავე კი იჭერდნენ, ყველას ხორავდნენ. ზოგს ძალადი სართულებიდან წოწვლად ყრიდნენ, ზოგს პირში მინას ტენიდნენ - „აჰა, ჭამეთ, ხომ გინდოდათ სოხუმის მინაო!“ წოწვლად ნვავდნენ. საკანალიზაციო და წყლის ჭებში თავქვე ყრიდნენ ერთმანეთის მიყოლებით. ტრაქტორებით მინას თხრიდნენ და დიდ ორმოებში წოწვლად მარხავდნენ. უიული შარტავა და მასთან მყოფი პირები მოტყუებით გამოიყვანეს გარეთ იმ პირობით, რომ როგორც სამხედრო ტყვეებს, ისე მოექრეოდნენ, მაგრამ სიტყვა გატყუეს და ყველა დახვრიტეს.

ზიჟები დადიან ჩემს სანახავად. დანა პირს არ უხსნიოთ. ალენილი სახეებით მელაპარაკებინან. არავის დანახვა არ მინდა. უზარმაზარ, აგრესიული არსებად ვიქერი. დედაჩემი, ფეხის ნვერებზე საჭმელს შემოიჭანს და უხმოდ გადის. ყველაფერი მალიზიანებს. კუჭვით ვაგდივარ 21 წლის ზიჟი. ძლიერი ტკივილები მაქვს. ვერ გაუძლევს ზიჟებმა ჩემს ასეთ ყოფას და მორფინი ამომიჭანეს. როცა ნამალს ვიკეთებ, ვწყნარდები. ომში ზევრი იკეთებდა. სტრესს და დაღლილობას ხსნის. მანამდე არ გამისინჯავს.

რაც დრო გადის, ვერცხვი ჩემს ამჟამინდელ მდგომარეობას. დღეებს ღამეები მოსდევს, ღამეებს - დღეები და ასე... დღე-ღამეში მხოლოდ რამდენიმე საათი მძინავს. დანარჩენს ნარკოტიკულ თრობაში ვატარებ.

ქვეყანაში გამაღლებული რეზიდენტია. უსამველო გაჭირვება, შიმშილი, სირივე, უწყობა, უფულობა. ზიჟები მოდიან და მიყვებიან, რაც გარეთ ხდება. ქვეყანას ძარცვა და რეკეტი მოედო. ყველას იარაღი უჭირავს. ოღონდ მოსალამოვდება თუ არა, გარეთ გასვლას ყველა ერიდება. რომ კვდებოდე, მანქანას არავინ გაგიჩერებს. ომიდან დაბრუნებული ზიჟები ადგილს ვერ პოულობენ. გუშინ გავიგე, რომ „ვოლკმა“ თავი მოიკლა. თუ ასეთი სუსტი ნებისყოფა ექნებოდა ვერ ნარმოვიდგენდი. ორი პატარა ზავშეშვი დარჩა. ომში ვეფხვივით შეპოვარი იყო. რა ხდება, ვერ გავიგე. ეს რაღაც ახალი ფენომე-

ნია ჩვენთვის - ომის შემდგომი მდგომარეობა. ვინც ომში ნამალს არ გავკარებდით, აქ, ყველამ ნამალს ან დაღვევას მივყეთ ხელი. ზევრი, უზარლოდ გავიყდა. ყველაზე მეტი უბედურება ისაა, რომ საზოგადოებას საერთოდ არ ვაინტერესებთ!

იმ დღეს, ერთ სუფრასთან, ერთ სულმტკივან ჯარისკაცს ოღონდ გაგრძელებია ლაპარაკი ომში დაღუპულებზე და ომზე. იქ მყოფთან, ვილარას, პირდაპირ პირში მიუხლია: „გავიგეთ, რომ ომში დაიღუპნენ, მაგრამ თქვენ რაღას ლაპარაკობთ, დამარცხებული ჯარისკაცებო.“ იქ ამბავი დატრიალებულა... გამნარებულს, თვალში ჩანგალი ჩაურტყამს იმ არამზადანთვის. მეორე თვალი უნდა ამოეღო, რომ იქნებ, რამენაირად მიმხვდარიყო, როგორია ინვალიდად და უსარგებლოდ ყოფნა. იმავე დღეს დაუფრიათ, სხეულზე განზრახ ზიანის მიყენებისთვის.

ომგამოვლილ ზიჟებზე ნადირობის სეზონი დაიწყო... ქუჩური გარჩევნია, რასავე უმეტეს წილად, მკვლელობები ახლავს თან. სასაფლაოები ახალგაზრდა ზიჟებით გავსო, რაც ომმა ვერ დაგვაკლო, აქ არ ვაკლებთ ერთმანეთს. ყველამ გავგინრა, - სახელმწიფომ, საზოგადოებამ. არა მკურნალობა არა დახმარება. თითოეული ჩვენგანის სიწოხლე ერთ ტყვიანზე იაფია. მეომრები, რომლებიც ძვირად ღირებულ სამარ ტექნიკას თავისი სისხლის ფასად უფრთხილდებოდნენ მთელი ომის განმავლობაში, სკოლის დარაჯადარ კი არ მიიღეს. ზოგი ერთი კოლოფი სიგარეტის გამო მოხვდა რიხში. ვინც არ დაემორჩილა, კლავენ. რიხები ნარკომანიის ზრალდებით დაკავებული ზიჟებით არის სავსე. იმას კი არავინ კითხულობს, რატომ გახდნენ ისინი ნამალდამოკიდებულნი... ტყაშიში, გუშისთაზე როცა მტერს ვლენავდით, გმირები ვიყავით და ახლა, ნარკომანები და კრიმინალები ვართ, არა?!

ნარკოტიკები და ომი განუყოფელი მრეებნია. ეს ომის გამოძახილია, მაგრამ ჩვენ, აფხაზეთთან ერთად, ზნეობავე დავკარგეთ! საკუთარი მოუწყობელი რეზიდენტისა და კომპლექსების გამო, განტვირთვას ნამარ ზიჟებზე ვახდენთ, როგორც განტყვევების ვარებზე. „ვოლკმა“ თავი იმიტომ მოიკლა, რომ მოხური მშობლები ჰყავს, ახალგაზრდა მიუღლე, ორი პატარა ანგელოზი, ასობით მეგობარი - აფხაზეთში დაღუპული, რომელთა საფლავებზე სირწვილით ვერ გადიოდა, ერთის მხრივ, იმიტომ, რომ ამ ომში დამარცხდა და, მეორეს მხრივ, იმიტომ, რომ მომაკვდავ მეგობარს პირობა მისწა, მის დანაცოვარ ოჯახზე იზრუნებდა. მაგრამ საკუთარის პატრონობავე ვერ შეძლო. სასონარკვეთილმა თავი მოიკლა. ყველა ჩვენგანი ასეთ დღეში ვართ და პასუხი ვის მოვთხოვთ?!

კრინტს არავინ ძრავს, თუ როგორ მდიდრდებიან არაკარი მანქარათები. ომში ვიყავით მე, აჩო და მთელი ჩვენი სამეგობრო, საიდან ეს ახალი ურბოური მანქანები და ეს რეზიდენტები? სახელმწიფო პოლიტიკის რანგში აიყვანეს ჩვენზე ნადირობა. პოლიტიკის არსი კი შემდეგია: დაიკარგა ტერიტორიები, გაჩანაგდა ქვეყანა, დამშეულია მოსახლეობა და ეს ვილარას უნდა დაანერონ. იმას ხომ არ იტყვიან, ჩვენ გავრვალეთ აფხაზეთი ხელისუფლების შენარჩუნების სანარვლოდო. ან კიდევ, ამდენი სანარმო, ქარხნები ჩვენ გავზიდეთ საზღვარგარეთ და დავანიავეთ. ამ ყველაფერს მხედრობის, გვარდიას, ნამარ ზიჟებს მივანეროთ და თავის გასასამართლებელი საზუთი გვექნებაო.

...დედაჩემმა სამსახურს თავი დაანება. მე ვავარ მოსავლეელი, ხელფასსავე არ აძლევენ, უკვე დიდი ხანია. აჩოს ოჯახზე ჩემი მისახედიან. მე კი ეტლში ვზივარ!... დედაჩემმა, ჩუმადა, სახლიდან ნივთების გაყიდვა დაიწყო. იგივე ხდება აჩოს ოჯახში... და მე, ამ ყველაფერს მიმალავენ, რდილობენ, არ მანერვიულობენ. მაგრამ რა უნდა დამამლონ! უფრო და უფრო ვხვდები, რა უბადრუკი, უსუსურ არსებად გარდავიქმენი!..

სალომე ყოველდღე მოდის ჩემს სანახავად და თბილი კერძები მოაქვს. რდილობს, გამამხნევოს. მაგისტრატურაში უნდა ჩაბარება და სამომავლო გეგმებზე მელაპარაკება. ვგრძობ, უფრო მეტად ვუყვარვარ. მიუხედავად, რომ ფეხზე დავდები, მაგრამ თუ ასე არ მოხდა, მაინც გამომყვება როლად. ამ უბედურების ზეიმში, რომელიც მთელ ქვეყანაშია გამეფებული, სადავე ყველა მოტყუებული, ჩამყვებული სახით დადის, ერთადერთი, ნათელი ნერვული ჩემი სალომეა. მას ძველებურად მომლიმარი, უმანკო სახე აქვს. ფაქტია, რომ მას ჩემთან მომავალი არ უნერია. რამე უნდა გავაკეთო, რომ ეს დავამთავრო...

დილით სოფო იყო ჩემთან მოსული. პატარა ვატორ მომიყვანა. ულამაზესი ზავშეშია. მოვიდა, კალთაში ჩამისკუპდა, ხელები ყელზე მომხვია და ჩამეხუტა. უტკბესი სუნი აქვს... როგორც ლეკვი, ისე გარინდული. ინტერესით ურქერს ოთახში კედელზე ჩამოკიდებული გარდაცვლილი ზიჟების სურათებს, საიდანავე აჩო იყურება მომლიმარი სახით. ირის, რომ მამამისია. თვალები სიხარულით უნათდება და თითის იშვერს.

სოფომ მიტხრა, რომ დედამისთან და დეიდაშვილთან ერთად, სა-
ბერძნეთში სამუშაოდ წასვლას აპირებს. მიხსნის, რა რთულ მდგო-
მარეობაში ვართ და იმავდროულად, რდილობს მდგომარეობის სიმწვა-
ვის შემსუბუქებას, თავი შეურაცხყოფილად რომ არ ვიგრძნო. კარგად
მიყნობს. პირველი კლასიდან ერთად ვსწავლობდით ყველა. იყის,
ჩემთვის მის წინადადებაზე დათანხმება ჩემი წორხლად დამარბვაა.

- სირცხვილი არაფერია, მთელი საქართველო იქით მიდის
სამუშაოდ. ექვს თვეში ისევ უკან დავბრუნდებით. სახლში ყველა
თანახმაა, შენი აზრით მინტერესებსო. ვუთხარი, რომ პასუხს ხვალ
ვეტყობი. წასვლისას, თავზე მაკოწრ და მიტხრა: იყოფე, მე ისეთს
არაფერს გავაკეთებ, აჩოს ან შენს კარგებას ჩირქი მოვრბოო.

ვიყი, სოფო მართალია, მე თუ არ ვიყნობ მას, ანა, სხვა ვინ
იყნობს, მაგრამ... ნარმოვიდგინე, ეს კაფანდარა, მამისაგან გათამამე-
ბული, სკოლაში აჩოს ავტორიტეტს ამოფარებული გოგო, რომელსავე
ხელის გულზე ატარებდა აჩო, სადღავე, ათენში, ღმერთმა იყის, სად
მუშაობს, - პლანეტარებში თუ მომვლელად... თვალნინ გამიბრბინა
მთელია რბოვრებამ. ნესით, სოფო საბერძნეთში არ უნდა გავუშვა,
მამინ, მე უნდა შევიზინხო მისი ოჯახი. მაგრამ როგორ?... ხეიბარი და
უძოქმელო ვარ. აჩოს რა პირით უნდა ჩავხედო თვალებში! თვითონ
ხომ, ჩემს ადგილას ამას არ იზამდა. რაღაც სალომერ დავლაღე. არ
მაგრბრბინებს, მაგრამ ხომ ვხვდები, რომ დავლაღე. აქეთ დედაჩემი
მადარდებს. მთელი რბოვრება რომ არ გაუხარია, ფიქრობდა, სიბერე
მანერ ექნებოდა ბედნიერი, მაგრამ ეგერ არ ელირსა.

ზედმეტი ტვირთი ვარ! ნაომარი, სულით და სხეულით დაჩეიბილი
ადამიანი, აჩოსთან ერთად, ათასობით ზიჭის ჭირისუფალი, ყველასა-
გან მივინყებული, მუდმივად ნერვიული აშლილობის ზღვარზე მყოფი,
ინვალიდის ეტლს მიჭაკვული, ნამალზე დამოკიდებული ძველი გიოს
აჩრდილი, რომელიც იმასავე მოვესნარი, რომ ის ყველაფერი, რასავე
ომში თავი შევიბრეთ, ერთი ხელის მოხმით მოხვეტეს და ნაგავში
მოისროლეს! არე ჩემი არსებობა ვინმესთვის სასარგებლო. პირიქით...

ჩემი ადგილი აქ არ არის. ამიტომ, დროზე უნდა ნავიდე ჩემს
ჭარისკარებთან, სანგრის მეგობრებთან. იქ უფრო მეტი მელოდება,
ვიდრე აქ. მორჩა! გადავწყვიტე - აქედან გავდივარ! მთელი ჩემი
ავლა-დიდება ჩემი კარობა და ქართველობა იყო. ისე მიყნობრია,
ვერავინ იტყვის, უღირსად მოვექრეულვარ. ღირსეული ოჯახის შვილი
ვიყავი, - ქართული მორალისა და სათნოების ნიაღში ნამობი და
გაზრდილი. სადამდეურ შევძელ, ვნეე რბოვრების მძიმე ჭაპანი და სა-
კუთარი თავით მოვიტანე ეს ნუთისოფელი. ჩემი რბმენის ერთგული
დავრჩი ზოლომდე. არე ერთი ნამი არ მინანია ომში წასვლა. საჭირო
რომ იყოს, ახლავ იგივეს გავაკეთებ. ერთს შევევლიდი მხოლოდ:
აჩოზე წასროლო ტყვიას მე გადავეფარებოდი!..

მწამს, ქართული სიმართლისა და ღირსებისათვის ვიბრძოდი.
ვიყოფით, რომ რუსეთის ჭარს ვეომებოდი, მაგრამ ზურგი არ
გვიჩვენებია უბრალო ჭარისკარებს. უამრავი, უმაგალითო, გასაო-
რარი გმირობის თვითმხილველი გავხდი. მენატრება გულანთებუ-
ლი ზიჭების ომანხიანი შეძახილი: „ჩვენს უკან საქართველოა!“
მენატრება ერთობა და კარური, უშურველი სიყვარული; მენა-
ტრება დენთის სუნიანი, გამურული ზიჭების თვალბიდან გად-
მონადენი, ალაღ-მართალი, კარური რემელები; სანგრის მეგო-
ბრებთან გზიარებული მყირე, ჭარისკარული ულუფა; მენატრება
საფლავებთან მუხლომოდრეკილი ლომგულეების ჩუმი ზღუქუნი.
ისინი მარადიულ საქართველოში არიან, საფლავეების გამოსამტ-
ვრევად და მამულის სადარაჯოზე ხელახლა თავგასანირად მზად
მოფენი!

თქვენ გენარვალეთ, ძმებო! მალე შეხვდებით!
...დედა, შენ მეყოფები ყველაზე მეტად... მამაჩემის დანატოვარი
კრია არ გაარევე, მისი სახელი კდემამოსილებითა და სისპეტაკით
შეინახე. როგორი მოამაგე და მზრუნველი იყავი... სამშობლოს
სიყვარულს ღრმა ზავშვობიდან მაზიარე. შენ მაჩუქე ყველა ის
საუკეთესო თვისება, რარ ჩემშია. ნარბიერ არ შეგიბრია, როდესავე ომში
წავდი. ომიდან დაბრუნებულს კი, ერთხელარ არ დაგიჩვილია ჩემი
უბედურების მომსწერს.

დედა, გული არ გეტყინოს ჩემი სიკვდილის გამო, თორემ მე,
კიდევ ერთხელ მოგკვდები!

მამატიე, რომ ისეთი შვილი არ ვიყავი, როგორსავე იმსახურებდი...

ჩემი თავქარიანობა და სიგიყე მამატიე, დედა, მამატიე, რომ
ჩვენს ფუძეზე არ ირბენენ ჩემი შვილები...

მამატიე, რომ ჩემი გარეებით ჩვენი ოჯახის კერიარ რვიდება.

მამატიე, რომ ვერაფერს გიტოვებ სანუგეშოდ, მაგრამ იამაყე,
რომ მე, შენმა გიორგიმ, ჩემი მოკრძალებული წვლილი შევიტანე
საქართველოს ღირსებისათვის ბრძოლაში!..

* * *

გამარჯობა, აფხაზეთო შენი,
ლურჯო მთებო, თეთრო სანატორია,
მომენატრა მზე სინათლის მეფენი,
მომენატრა ზღვა, რომელიც შორია...
მომაგებე მშობლიური მინა
შენი ძველი მეგობარი მიყან...

* * *

ო, აფხაზეთო, ბევრი კარგი მოყმის გამდელო,
ამორძალი ხარ, მკერდმოჭრილი უსაქართველოდ,
მაგ ტკბილ კალთაში თავს ჩაგიდებ და გავუჩიდები,
ლორვით, მადლობით, აღსარებით მითრთის ტუჩები.
შენს კალთას ასდის თაფლის სუნი, ირმის რძის სუნი,
ყრმობის ზღაპარო, მართლა, ზღაპრულ სვე-ბედს გისურვებ...

გალაკტიონი

სოხუმი დაერა?!

სოხუმი დაერა?! - ჩვენ თავად დავერით!
დაერა ჩვენი ზნე ოშკთან და ხახულოთან...
ძმობის საიდუმლო უღვთოდ რომ გავვერით,
მას შემდეგ ვერა და ვერ გამოზაფხულდა!
სოხუმი დაერა?! - პკითხეთ იმ დევილიებს,
ვინე დააყაჩაღეს მშობლიურ ჭუბერთან,
ხელიდან შვილები რომ გაავდებინეს
და დღესავე დარდი პკლავთ სისხლიან გუბეთა!
სოხუმი დაერა?! - ის დღესავე ერემა,
მას შემდეგ ერემა ყოველ ნამიერსო,
ზურედან გვაუნყეს შავ-თეთრმა მერხლებმა,
თქვენი უმერებით რემელს ღვრისო იესო.
სოხუმი დაერა?! - დაერა ღალატით
მომმეთა - აფხაზთა, ოსთა და ქართველთა!
მას შემდეგ მწვანე ფერს დაეძებს ზაღახი,
მზემ სხივი დაკარგა და ველარ გათენდა!

სოხუმი დაერა?! - არა! - ჩვენ დავერით!

მზა ხეთაგური

**აფხაზეთში დაღუპული
ზიჭების სსოვნას**

ზღვა ღელავს და პორიზონტი არა სჩანს,
რას სავდროდ დაუმიძიდა ამინდი...
საქართველო მანერ უნდა გადარჩეს,
ქართველებო, ქუფზე კარე, გამოდი!
ძაძით დაითაღხა ქართლის დედა,
წ ი ჭ ე წ ო...
სიკვდილი წახდენას ვერ გავიბედავთ,
ზვარაკად ვინ გავიბედავთ? -
წ ი ჭ ე წ ო...
სამძიმარი გავიბედავთ...
რემელი გვდის და განმკითხავი არა სჩანს,
სისხლისაგან მანერ არ დავიწლებით!
საქართველო ახლავ უნდა გადარჩეს
უკვდავების გზების არდავინყებთ!!!
სულში სსოვნა სანთელივით რმეიმებს,
გულში სევა ზაღლაძივით ფულს,
საქართველო მუხლომორილი ქვითინებს,
ვაჟკარურად ერკინება მწუხრს!
სამშობლოსთვის მედგრად ვიდგეთ,
წ ი ჭ ე წ ო...
სიმძიმელი გავიბედავთ,
წ ი ჭ ე წ ო...
საქართველოს სადიდებლად,
წ ი ჭ ე წ ო...
თქვენს საფლავთან კვლავ მოვიყრით მუხლს!

ეპ ზაქრადე

ფერი უყვარებისა

19 წლის ასაკში შენყდა თვითნასწავლი მხატვრის **გურამ მათიაშვილის** შევრისაგან განსხვავებული სიწოწილე. გამორჩეული აზროვნებისა და ღრმა ფსიქოლოგიური ანალიზის მქონე ჯანჯანი საკუთარ წინასწარმეტყველებას ემსხვერპლა, რომელიც ნახატზე გადმოსრა სათაყრით „ზედისწერა“. ღვთით მომადლონელი ნიჭს, უსათუოდ, დიდ მდინარეებს მისწემდა, რომ დასწლოდა. უბედურმა შემთხვევამ არ დააწალა!.. მას შემდეგ 17 წელი გასწლა...

მუსიკოსი და ფილოლოგი **ნანი გაჩეჩილაძე** ახალგაზრდა მხატვრის ნაადრევად შეწყვეტილ სიწოწილეს იხსენებს.

უთვალავ ფერთან წიღნაყარს, ჭყუიდან რომ გადაწყავდა კვირჭის აფეთქებას, სამყაროსთან მინდისავით მოსაყრეს, ხელოვნების სიღრმეში, ჯანჯანი მახვილი თვალით ჩახედულოს, დაოსტატებზე-მომწიფების გარეშე, შემოქმედების მწვერვალისაკენ მიმავალს, შენ, - მზითავსებული სულის მქონეს გერქვა გურამ მათიაშვილი.

ამ გვარ-სახელმა ალაპარაკა ხაშურქალაქი, ექოდ მისწვდა დედა თბილისსა, რომელიმე გულში ჩაიკრა თვითმყოფადი ჯანჯანი - საგამოფენო დარბაზები, სამხატვრო გალერეა და ქარვასლა დაუთმო და რამდენჯერმე ნამუშევრების რესპუბლიკური თუ პერსონალური გამოფენა მოუწყო... არც პრესამ დაიშურა დამსახურებული შეფასებანი.

გურამის სულიერმა უფროსმა მეგობარმა თინათინ კომპაძემ სათუთად მოვლილი და შენახული, ყველა ის წერილი, ჩანახატი თუ საგაზეთო სტატია გადმოძრა, სადაც სამხატვრო ხელოვნების დიდოსტატთა მიერ, გურამის ნიჭის შეფასება იყო დავანებული:

ალეკო ლონღაძე. მხატვარი, (გურამის პირველი მასწავლებელი) - „მე, იმთავითვე ვამჩნევდი გურამის ნიჭსა და ორიგინალურ აზროვნებას. ასე რომ, ჩემთვის გასაკვირი არ არის მისი ფანტაზიისა და აზროვნების სიმაღლე.“

ნიკო მუშლაძე. აკადემიკოსი, (მოსე თოიძის სახელობის სამხატვრო სასწავლებლის პედაგოგი) - „19 წელი ძალიან მწირე დროა იმ უკვდავების შესაქმნელად, რომელსავე ამ დარბაზში ვხედავთ. რომ დასწლოდა, ალბათ, საქართველოს ერთერთი დიდი მხატვარი ეყოლებოდა გურამ მათიაშვილის სახით.“

ზურაბ სამხარაძე. პროფესორი, („სამხატვრო აკადემიის“ პრორექტორი სასწავლო დარგში 2003 წელს) - „წარმოდგენილ ნამუშევრებში ჩანს ის, რაც მთავარია მხატვრისთვის - ნიჭი და თავისუფალი აზროვნება. დასაწანი, რომ ეს ხელოვნება ნაადრევად შეწყდა.“

თამაზ ბერილაშვილი. მხატვარი, „ალფრედოვანებული და გაოცებული ვარ! გურამის ნახატებში ყოველი შტრიხი ჩაგაფიქრებს. აქ არის ფილოსოფიური სიღრმეები, ქვეყნისტები, მეტაფორები, სიმბოლური აზროვნება.“

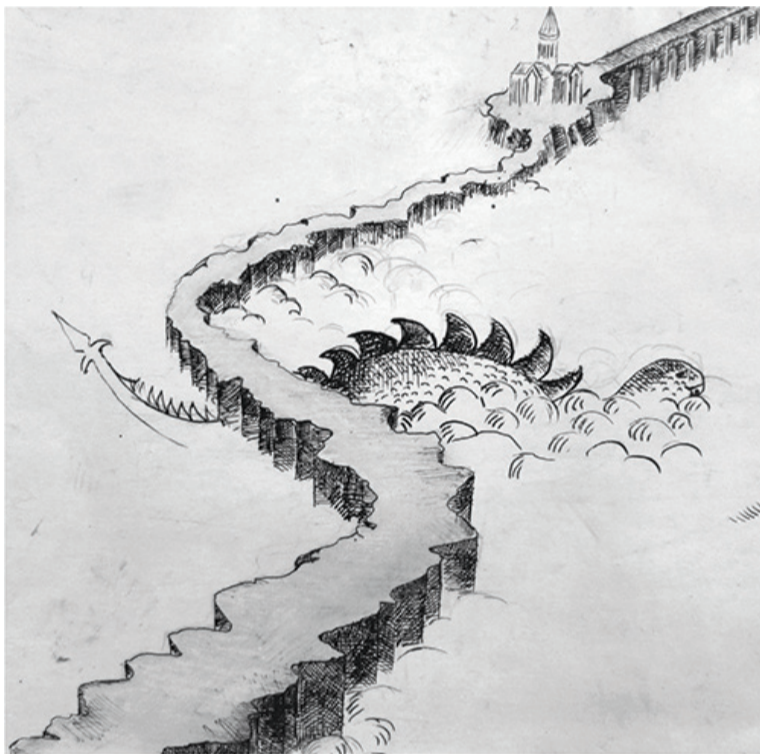
რას შემძლია ვთქვა პროფესორისათვის შეფასებების შემდეგ, გურამის ნახატებში იგრძნობა სულიერი სიღიადე. მარჯ-

ებს ფერთა ვამით, მის მიერ ადამიანის ფსიქოლოგიური დახასიათება, შინაგანი სამყაროს გახსნა, დროდადრო, ლირიკული მოტივების გაეღვება. ასე მგონია, ფიგურები წოწილდებიან. თითქოს გურამის ხელის მოძრაობასავე ვხედავ, მისი აზრის დინამიკას, სახის გამომეტყველებას. საოწარია, რომ ასეთ ადრეულ ასაკში, მხატვრის ნიჭთან ერთად, მაღალი ესთეტიკური კულტურა და სიჭაბუკის რომანტიკული აღმადრენა იკითხება.

ერთი ამოსუნთქვით გადმოწეული ესკიზები თუ ფრაგმენტული ჩანახატები უანროზრივად - ზუნდოვანი, მაგრამ დიადა. შეუძლებელია, აღტარება არ მოგვგაროს ხელოვნება, რომელიც სიკეთის, სიღამაზისა და შემოქმედებითი თავისუფლების წყურვილით იწვოდა, რომელიც არავის არ ზამავდა, მხოლოდ საკუთარი წარმოსახვის უწარს, საკუთარი ალქმის ძალას ეყრდნობოდა. ამიჭომარე ამართლებს „მომავლის მხატვრის“ სახელს სულიერში წასული გურამ მათიაშვილი.

ასე იწება ზედისწერამ!

დრო-უამამ იგრძნობ ზიჯის დაისის მოახლოება და წუთმა წუთისოფლისამ არ დააყოვნა - ავად იხანუთრა, მზემ ოქროს აფრები დაკურა...

„საღლარ დაფანტა ქარმა ხარხარი და წაიწოლა ახალგაზრდობა...“

შემზარავად ააგუგუნა ორკესტრმა რეკვიემი!

„გულის საათი უკვე მითვლის წუთებს და წამებს, არ შეეცობა უჩემობა ამქვეყნად რამეს.“

შეკრთა ზიჯი, მინავლული გულის ძვერას მიაყურადა. უიმედობის მანტია მოიწვო. მიმოიხედა... ირგვლივ ყიამეთის ფერი იღვა. წამიერად საშინელი კითხვა მოვარდა:

„წუთუ დავმარჩხდი?!“ გაოგნებულს იღუმალი ხმა ამხნევებდა: „მოძებნე სარკმელი!“

იმედის ცალდა იგრძნობ, სარკმელს მიაგნო...

საოწარი ფერი შემოიჭრა მის საუფლოში, რომელიც რისარტყელას შვიდ ფერს არ ჰგავდა... ზიჯმა გადატეხილი ფუნჯი ფერში ამოავლო, პირველი შტრიხი მოხაზა და ირგვლივეთი გაანათა...

და ჯერარ უთქმელი, მზერით უხილავი

ფერი აღმოაჩინა...

ამ ფერს უკვდავება ქვია, გურამ!

